

TONIJA ANDRIĆ, NIKŠA VAREZIĆ

STUDIJ POVIJESTI NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U SPLITU: JUČER, DANAS, SUTRA

Tonija Andrić, Nikša Varezić
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu
tonija@ffst.hr; nvarezic@ffst.hr

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu osnovan je akad. god. 2003./2004. kao dislocirani studij povijesti zagrebačkoga Filozofskog fakulteta. Danas, nakon dva desetljeća rada, djeluje kao ustrojbeni jedinica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu na kojoj godišnje studira više od 150 studenata povijesti. Odsjek se sastoji od dviju katedri – Katedre za starovjekovnu i srednjovjekovnu povijest te metodologiju historijske znanosti te Katedre za novovjekovnu i suvremenu povijest na kojima radi ukupno 11 nastavnika, od čega deset nastavnika u znanstveno-nastavnim zvanjima te jedan nastavnik u suradničkom zvanju asistenta. Odsjek nudi studijske programe povijesti na svim sveučilišnim razinama: prijediplomski i diplomski sveučilišni studij povijesti te poslijediplomski doktorski studij, odnosno modul *Povijest* u okviru doktorskoga studija »Humanističke znanosti« na Filozofskom fakultetu u Splitu.

Prijediplomski sveučilišni studij povijesti pretpostavlja trogodišnje obrazovanje studenata tijekom šest sveučilišnih semestara u području lokalne, nacionalne i svjetske historije te pomoćnih povijesnih znanosti. Prijediplomska razina studiranja nudi osnovna znanja iz povijesti temeljenim, obveznim i izbornim kolegijima u kojima se lokalna i nacionalna historija interdisciplinarno poučavaju u sklopu šire, europske i svjetske makrohistorijske slike, i to u svim povijesnim razdobljima, od prapovijesti do suvremenoga doba. Takvim se studijskim programom nastoje sagledati različiti aspekti povijesti, počevši

od političke događajnice pa do društveno-ekonomskih trendova i kulturalne historije. Usporedno se s time nastoje razviti studentske sposobnosti linearnoga kretanja u povijesti, kritičkoga promišljanja i mogućnosti samostalnoga objašnjavanja pojedinih povijesnih fenomena i procesa. Završetkom prijediplomskoga sveučilišnoga studija povijesti, student ostvaruje ukupno 180 ECTS-a i stječe akademski stupanj prvostupnika (*baccalaureus*).

Diplomski sveučilišni studij povijesti jest viša razina studiranja koju mogu upisati samo studenti sa završenim prijediplomskim sveučilišnim studijem povijesti na bilo kojemu hrvatskom sveučilištu. Prvostupnicima se inozemnih sveučilišta također omogućuje upis diplomske razine studija nakon nostrifikacije i priznavanja inozemne diplome. Diplomaska razina studija povijesti pretpostavlja dodatno dvogodišnje obrazovanje koje traje četiri sveučilišna semestra na kolegijima koji studentu pružaju detaljniji uvid u pojedine povijesne pojave, procese i koncepte. Naglasak je na produbljivanju kompetencija stečenih na prethodnoj razini studija, kritičkoj interpretaciji povijesnih izvora te na interdisciplinarnome pristupu u objašnjavanju određenih povijesnih principa i aspekata. Diplomski sveučilišni studij povijesti na Filozofskome fakultetu u Splitu nudi dva usmjerenja: nastavnički smjer te istraživački smjer s trima modulima – starovjekovna povijest, srednjovjekovna povijest te novovjekovna i suvremena povijest. Nastavnički smjer priprema studente za poučavanje povijesti sustavom hospitacija u osnovnim i srednjim školama čime studenti stječu metodička znanja i vještine potrebne za kvalitetno izvođenje nastave povijesti. Završetkom studija ostvaruje 120 ECTS-a i akademski stupanj magistra edukacije povijesti (*mag. edu. hist.*). Na istraživačkome usmjerenju diplomske razine studija povijesti studenti se obučavaju znanjima i vještinama potrebnima za proučavanje arhivske građe, kritičko promišljanje i interpretaciju arhivskih izvora. Interdisciplinarnost u radu jest temeljna paradigma ka kojoj se studenta usmjerava i na ovoj studijskoj razini. Završetkom istraživačkoga smjera diplomskoga sveučilišnoga studija povijesti studenti stječu 120 ECTS-a, titulu magistra povijesti (*mag. hist.*) i mogućnost zaposlenja u osnovnome i srednjemu školstvu.

Pri Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu djeluje *Centar za lokalnu povijest i rodoslovlje* s ciljem povezivanja profesionalnih i amaterskih povjesničara u široj okolici Splita, a u svrhu istraživanja zavičajne povijesti. Lokalna povijest i rodoslovlje grane su historiografije usmjerene na specifična mjesta i osobe u prošlosti te usredotočene na tzv. personaliziranu povijest, povijest s imenom i mjestom koja se razlikuje od tradicionalnoga pristupa kronološkoga

istraživanja općih procesa, istaknutih pojedinaca i njihovih ideologija. Namjera je istraživača okupljenih u ovome centru razviti računalnu bazu znanstvenih podataka kao sredstvo za daljnja istraživanja u ovome području. Djelatnosti *Centra* obuhvaćaju organiziranje znanstvenih skupova i konferencija s ciljem promicanja istraživanja lokalne i šire regionalne povijesti te izdavanje znanstvenih priloga lokalnoj povijesti. Njegova je temeljna svrha tješnja suradnja profesionalnih znanstvenika i zainteresiranih amatera te prezentacija njihovih zajedničkih istraživačkih dostignuća lokalnoj zajednici i široj javnosti.

Od 2021. g. na inicijativu nastavnika s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu te s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu, pri Sveučilištu u Splitu djeluje i *Centar za hrvatske, mletačke i osmanske studije* kao platforma za prikupljanje, obradu, objavu i interpretaciju mletačkih i osmanskih izvora neophodnih u istraživanjima hrvatske srednjovjekovne i novovjekovne povijesti. U znanstveno-istraživačkome smislu ovaj centar neposredno surađuje sa spomenutim *Centrom za lokalnu povijest i rodoslovlje* ponajprije na istraživanju izvora koji se odnose na Poljičku Republiku i Cetinsku krajinu. Zajedničkim naporima, istraživači obaju centara namjeravaju produbiti saznanja iz hrvatske povijesti za mletačke i osmanske vladavine, a pritom su dodatno usmjereni na rad sa studentima i njihovo dublje uključivanje u rad na sačuvanim povijesnim izvorima.

Posljednje desetljeće djelovanja Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu obilježeno je intenzivnim znanstveno-istraživačkim radom njegovih nastavnika na projektima Hrvatske zaklade za znanost i, posljedično, obimnom znanstvenom produkcijom i izdavačkom djelatnošću. Uz mnogobrojne suradnje i partnerstva na projektima drugih institucija, posebno se ističu projekti *Moderna geopolitika Jadranskog mora, 1493.-1918.* (IP-2013-11-8469, HRZZ) (2014. – 2018.) i *Iz rata u mir: hrvatski branitelji u tranziciji* (IP-2022-10-8510, HRZZ) (2023. – 2027.) čiji je nositelj bio upravo naš Odsjek. Uz to, Odsjek za povijest trenutno provodi i čitav niz institucijskih projekata kojima doprinosi znanstvenoj djelatnosti čitavoga Fakulteta, a znanstvena se aktivnost naših nastavnika posebno izražava u suradnji s kulturnom ustanovom Književni krug Split, kako u organizaciji znanstvenih skupova tako i u suizdavaštvu vrijednih studija i monografija. Izdavačka je djelatnost Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu izravni plod znanstvenih i stručnih napora svih njegovih nastavnika, djelatnika i vanjskih suradnika.

Znanstvenu i stručnu djelatnost nastavnika Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu danas zrcale brojni i raznovrsni stručni skupovi te znanstvene konferencije i kongresi kojima je Odsjek bio (su)organizator. Osim već tradicionalne i višegodišnje suradnje s Agencijom za odgoj i obrazovanje sudjelovanjem u stručnome usavršavanju osnovnoškolskih i srednjoškolskih nastavnika, te suorganizacijom kulturno-znanstvene manifestacije *Knjiga Mediterana*, iznimno su značajni međunarodni znanstveni skupovi *Byzantium in the Adriatic from the 6th to 12th Century* (2018.) i *Protagonists of Urban Order from the Antiquity to the Present* (2021.).

Važne su zadaće Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu i popularizacija historijske znanosti, očuvanje svijesti o važnosti poznavanja vlastite prošlosti te promicanje tema iz lokalne i nacionalne povijesti u široj zajednici. S tim ciljem Odsjek redovito sudjeluje u već tradicionalnim manifestacijama *Kliofest – festival povijesti*, *Friendship in May* i *Advent na Filozofskome*. Odaziv naših studenata, ali i šire javnosti, opravdano potvrđuje da smo na dobrome putu u izvršavanju zadaća koje smo postavili preda se.

Slične napore u promicanju povijesti i organiziranju programa edukativnoga sadržaja poduzima i udruga studenata i bivših studenata povijesti Filozofskog fakulteta u Splitu »Toma Arhiđakon – ISHA Split«. Osim organiziranja raznih seminara, konferencija i radionica oživljene povijesti, Udruga se ističe i izdavačkim radom, odnosno objavljivanjem studentskih radova u časopisu *Pleter*. Nastavnici Odsjeka za povijest blisko surađuju sa svojim studentima na ovom projektu nudeći svoju znanstvenu i stručnu pomoć recenziranjem članaka i predstavljanjem časopisa. Uz to, Odsjek podržava i druge nenastavne djelatnosti i studentske aktivnosti koje doprinose njihovome akademskom rastu, razvoju kritičkoga promišljanja i njihovoj usmjerenosti na društvenu korisnost.

I na koncu, sagledavajući dvadesetogodišnje djelovanje Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu možemo utvrditi da je naš Odsjek stasao ponajprije marljivim radom i brižnim zalaganjem jedne skupine znanstvenika i nastavnika, zaljubljenika u povijest i entuzijasta, koji se naslanjaju na splitsku humanističku tradiciju, snažno podupirući svojim nastavnim i znanstveno-istraživačkim radom temelje suvremene splitske i hrvatske humanistike kao zalag za budućnost.